

Polona Sketelj

VEČ OD ZLATA IN SREBRA NAM SADNO DREVJE DA...

Samostojna razstava Slovenskega etnografskega muzeja na Slovenski razstavi sadja v Cekinovem gradu od 2. do 11. oktobra

Oktobra letos je bila v Cekinovem gradu v Ljubljani odprta Slovenska razstava sadja, ki sta jo v sodelovanju s Slovenskim etnografskim muzejem pripravila Kmetijski inštitut Slovenije in Strokovno sadjarsko društvo Slovenije. Najprej je bilo predvideno, da bo Slovenski etnografski muzej predstavljene vsebine s področja sadjarstva obogatil s posameznimi etnološkimi predmeti. Zamisel je prerasla svoje prvotne okvire. Izvedena je bila samostojna raziskava sadjarstva na Slovenskem, katere plod sta bila katalog in manjša, vsebinsko sklenjena razstava oziroma etnološka razstava v okviru sadjarske razstave. Avtorica vsebinskega dela razstave in kataloga je Polona Sketelj, oblikovnega pa arhitektka Mojca Turk, s katero Slovenski etnografski muzej sodeluje že vrsto let.

Tako razstava kot tudi spremljajoča publikacija sta bili razvrščeni v štiri samostojne vsebinske sklope. V prvem je bil prikazan razvoj sadjarstva kot gospodarske dejavnosti v posameznih časovnih obdobjih in na posameznih območjih. Prikazati smo želeli pomen sadjarstva kot gospodarske panoge na Slovenskem, pri tem pa smo upoštevali regionalne razlike. V drugem delu kataloga in razstave z naslovom Od rojstva drevesa do plodu so bile genetično prikazane temeljne sadjarske tehnike, razvrščene od peške do plodu oziroma od zasaditve drevesa do obiranja plodov. V tretjem sklopu z naslovom Več od zlata in srebra nam sadno drevje da je bila prikazana raznolikost uporabe sadnega drevja v

preteklosti in sodobnosti, in sicer kot dreves, lesa in sadežev. Podrobneje so bili obravnavani načini sušenja sadja in priprave sadnih pijač, predvsem žganja in mošta v posameznih časovnih obdobjih in na posameznih območjih. Samostojno poglavje z naslovom Vrata v svet je bilo namenjeno prodaji sadja. Vrata v svet zato, ker je prodaja sadja mnogim slovenskim pridelovalcem odprla pot v svet.

Z namenom, da bi opozorili na močno simboliko sadja v preteklosti in danes, smo predstavili tudi to, prav tako pa tudi pojavnost sadja v ljudskem izročilu in sicer v številnih šegah ter navadah življenjskega cikla, letnih časov in ob delu, v pravljicah, pripovedkah ter drugem duhovnem izročilu po različnih območjih Slovenije. Pod naslovom Čigavo je drevo smo v katalogu prikazali še razvoj pravnih norm v zvezi s sadnim drevjem.

Razstava je bila oblikovana v krogih, ki so simbolizirali nenehno obnavljanje drevesa v posameznih letnih časih in njegovo biološko obnavljanje od semena, drevesa, plodu in znova do semena (nenehen razvoj od brstenja do nastanka plodu ter potem znova od začetka - obnavljanje življenja). Zunanji krog je prikazoval razvoj sadjarstva kot gospodarske panoge kot tisti okvir, znotraj katerega so se lahko razvijale posamezne sadjarske tehnike. Notranji krog s središčem pri drevesu v posameznih letnih časih pa je bil namenjen osnovnim sadjarskim tehnikam in njihovem razvoju v posameznih obdobjih ter od semena do plodu. Neposredno nanj se je navezoval in mejil krog, ki je ob upoštevanju časovnega vidika sledil predelavi in uporabi plodov.

Samostojni del razstave je bil tudi sklop o sadju v ljudskem izročilu. S tem sklopom smo želeli opozoriti na močno simboliko, ki jo je imelo in jo ima sadje v našem življenju.

Razstava je temeljila na predmetih in slikovnem gradivu iz zbirk Slovenskega etnografskega muzeja, Tehniškega muzeja Slovenije, Goriškega muzeja Nova Gorica in Posavskega muzeja Brežice. Z razstavljenimi predmeti smo skušali oblikovati zgodbo o človeku, sadnem drevju in sadju. Predmete smo primerjali s podobnimi predmeti glede na prostor in čas, v katerih so jih ljudje uporabljali. Izkazalo se namreč je, da v obliki predmetov in načinu njihove uporabe lahko razpoznamo tudi raznolikost slovenskih pokrajin.